Rapport
2019-11-21
Dnr xxxx-xx-xx

KOMMUNLEDNINGSKONTORET
Avdelningen för verksamhetsstöd och utveckling
Utredningsenheten

Kulturskola för barn från sex år

Innehåll

1. Sammanfattning 2
2. Bakgrund 2
2.1 Syfte 2
2.2 Metod 2
3. Täby kulturskola 3
4. Nationell strategi för kulturskolan 3
5. Statistik och jämförelser 4
5.1 Registerdata 4
5.2 Ung livsstil 5
6. Ekonomiska aspekter 6
6.1 Elevavgifter 6
6.2 Pengsystemet 6
6.3 Kostnad för att ha musikverksamhet för sexåringar 7
6.4 Ekonomisk jämförelse med idrott 7
7. Röster från utförare av musikundervisning i kulturskolan 8
8. Slutsats 9

1. Sammanfattning

Utredningens syfte är att redogöra utifrån olika perspektiv på vad det kan innebära att Täby kulturskola bedriver undervisning även för barn från sex år. Idag är inträdesåldern sju år. Information har hämtats från utförare, registerdata och forskningen i Ung livsstil. Utredningen visar en ekonomisk beräkning på vad förslaget skulle medföra.

Bakgrunden är visat intresse från vissa utförare att ta del av pengsystemet för att bedriva verksamhet från sex år. Ett starkt antagande är att det också finns stöd från föräldrar som tycker att musikundervisning kan starta längre ner i åldrarna. Den ekonomiska aspekten tillåter dock inte detta inom befintlig budgetram. Utredningen visar att kulturskolor i Sverige snarare brottas med att rekrytera äldre unga och att hitta strategier för att unga ska stanna kvar i verksamheten.

Utredningens rekommendation är därmed att Täby kulturskola inte erbjuder pengsystem till elever från sex år.

2. Bakgrund

Kultur- och fritidsnämnden (KFN) fattade beslut 2019-05-02 att i samband med den nya organisationen av Täby kulturskola bör en utredning göras avseende förutsättning och möjlighet att låta sexåringar i förskoleklass omfattas av rätten till kulturskola. I ärendet föreligger tjänsteutlåtande daterat 2019-03-29, reviderat 2019-04-23.

Regeringens proposition avseende strategi för kulturskolor nationellt föreslås att det övergripande målet för de statliga insatserna till stöd för den kommunala kulturskolan ska vara att främja kulturskolans möjligheter att erbjuda barn och unga undervisning av hög kvalitet i kulturella och konstnärliga uttryckssätt, liksom möjligheterna till såväl fördjupning som bredd i undervisningen med utgångspunkt i vars och ens särskilda förutsättningar. Utmaningar som nämns är tillgänglighet och jämlikhet utifrån samhällsförändringar såsom urbanisering och digitalisering (2017/18:164 s. 9)

2.1 Syfte

Syftet med denna utredning är att se över vad det innebär att ha ett pengsystem som även inkluderar barn som är sex år. Detta utifrån ekonomiska aspekter, vad registerdata och forskning visar samt perspektiven från utförare i Täby kulturskola.

2.2 Metod

Metoder som används är såväl kvalitativa som kvantitativa. Kvantitativ data som används är registerdata om deltagande i kulturskolor från olika kommuner, data från statistiska centralbyrån samt resultat från studien Ung livsstil. Kvalitativ data består av intervjuer som gjorts via e-post med samtliga utförare som tillhandahåller undervisning i Täby kulturskola.

3. Täby kulturskola

Den frivilliga verksamheten erbjuds till alla barn och ungdomar i åldern 7-20 år som är folkbokförda i Täby kommun och som går i grundskola, specialskola, särskola, gymnasieskola och gymnasiesärskola. Rätt till musikskola gäller från höstterminen det år då barnet fyller sju år och börjar årskurs ett. Även barn som börjat årskurs ett vid sex års ålder omfattas av rätten till kulturskola liksom utbyteselever i åldrarna 7-20 år som tillfälligt vistas i Täby. Under höstterminen 2019 var det 126 elever inskrivna i ensemblespel. I ämneskurser var 1 339 elever vilket motsvarar 91 procent av undervisningen i Täby kulturskola.

Täby kulturskola består av fyra fristående utförare och en kommunal kulturskola. De fristående utförarna är Guitarissimo musikskola/CREATIVE MUSIC EDUCATION, Musikhuset, Musikstil och SMT HB. Det samlade utbudet erbjuder kurser inom kreativitet och kultur för barn och unga på fritiden. Ämneskurserna för den kommunala kulturskolan är teater, konst, instrumentsundervisning och sång. De fristående utförarna erbjuder musikalsång, musikproduktion, sång, dj-kurser, instrumentundervisning, låtskrivarkurser och studioteknik.

4. Nationell strategi för kulturskolan

Regeringens proposition från 2018 framhåller att kulturskolan bör vara en kommunal angelägenhet. Statliga insatser bör stödja verksamheter gällande utveckling och förnyelse. Övergripande mål för ekonomiska insatser är *att ” främja kulturskolans möjligheter att erbjuda barn och unga undervisning av hög kvalitet i kulturella och konstnärliga uttryckssätt, liksom möjligheterna till såväl fördjupning som bredd i undervisningen med utgångspunkt i vars och ens särskilda förutsättningar”* (Prop. 2017/18:164 s. 1). För att nå målsättningen fastslås att statens insatser för den kommunala kulturskolan bör bidra till:

– *att tillgänglighet och jämlikhet främjas*
– *ett brett och angeläget utbud av kulturella och konstnärliga uttryck*
– *hög kvalitet i såväl den breda som i den fördjupade undervisningen*
– *god kompetensförsörjning*.

Propositionen poängterar bland annat att verksamheten ska ske på fritiden i ändamålsenliga lokaler, ska innehålla upplevelse och lärande i genremässig bredd, möjlighet till delaktighet av konstnärligt utbildade pedagoger. Ett annat mål är att öka kännedomen om verksamheten och dess likvärdiga möjlighet att delta. Detta då några av de utmaningar som målas upp handlar just om tillgänglighet, jämställdhet och jämlikhet kopplat till kön, funktionsförmåga, ålder, socioekonomi och utländsk bakgrund (Prop. 2017/18:164 s. 7, 10-12). Den nationella strategin för kulturskolor fastslår att kulturskolan i första hand når tjejer i lägre åldrar. Majoriteten av elever i kulturskolan kommer från familjer med större ekonomiska resurser och få har utländsk bakgrund.

En viktig utmaning för den kommunala kulturskolan enligt regeringens proposition är att behålla barn och unga i en verksamhet som upplevs som relevant och rolig. Det innebär att de

måste ges möjlighet att fördjupa sig i ett ämne eller musikinstrument och då erbjudas undervisning på rätt nivå (Prop. 2017/18:164 s. 14). Den här utredningens tolkning av detta är att behovet snarare handlar om att hitta strategier för att få unga att stanna kvar i verksamheten snarare än att sänka åldern för inträde i kulturskolan.

5. Statistik och jämförelser

Avsnittet redogör för hur det ser ut i olika kultur- och musikskolor i några närkommuner. Det presenteras även statistik utifrån ett nationellt perspektiv. Data som används är registerdata och Ung livsstil.

5.1 Registerdata

Nedan visas registerdata från ett antal kommuner. Kommunerna har pengsystem för vilken ålder elever kan påbörja musikundervisning.

Tabell 1. Registerdata. Antal elever i kulturskolan 2019. Efter kommun och födelseår.

Födelseår	Täby	Nacka	Vallen-tuna[1]	Värmdö	Danderyd	Sollen-tuna
2015			1		11	
2014			8		10	20
2013 (6 år)		4	19	30	13	61
2012	102	367	60	85	78	71
2011	192	580	145	81	119	115
2010	208	589	130	146	108	182
2009 (10 år)	173	535	144	162	98	177
2008	168	530	124	131	99	162
2007	135	403	115	128	59	156
2006	102	300	102	110	68	163
2005	103	244	83	84	50	134
2004 (15 år)	110	216	96	76	38	131
2003	47	119	30	69	27	71
2002	35	86	42	39	19	58
2001	27	55	27	23	14	47
2000	9	39	4	2	2	9
1999 (20 år)	3	12		4	3	10

[1] Elever i ämneskurser efter ålder

Tabell 1 visar att flest unga är med i en kurs i kulturskolan när de är mellan nio till elva år. Från det att unga är tretton år deltar betydligt färre i ovanstående kommuner. Detta är en nationell trend som fler kulturskolor i Sverige arbetar med att vända. Detta framkommer även i regeringens proposition (Prop. 2017/18:164).

I de kommuner där undervisning finns från sex år är det mellan 4 och 61 elever som tar del av undervisning. Utredningen har kontaktat Sollentuna kulturskola i syfte att undersöka vilka kurser som unga i åldern fem och sex år främst deltar i. De meddelar att under höstterminen 2019 var elever födda 2013 representerade i ämnena fiol, blockflöjt, körsång, dans och piano. Orsaker till att Nacka kommun har fler unga i alla åldersgrupper är delvis antalet utförare som är fler än rikssnittet samt deras kursutbud som även inkluderar dans.

5.2 Ung livsstil

Ung livsstil är ett samarbetsprojekt som undersöker fritidsvanor- och preferenser bland unga i bland annat Täby. Första mätningen gjordes 2013 och följdes upp 2019. Nedan visas andelen som är med i kulturskolan på högstadiet i olika kommuner samt deltagandet i Täby kulturskola över tid (samtliga utförare).

Tabell 2. Andel (%) som är med i kulturskolan. Efter undersökningsår, kommun och kön. Ung livsstil högstadiet.

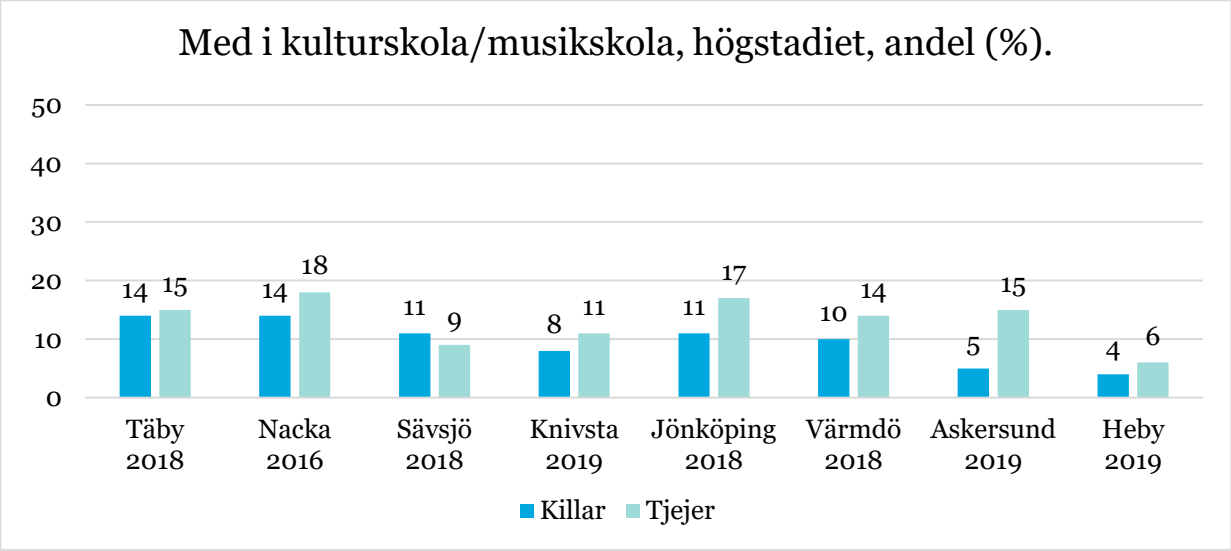

Mellan 10-15 procent av unga på högstadiet deltar i kulturskolan enligt Ung livsstil. Det är som regel fler tjejer som deltar jämfört med killar. Ser vi till andel unga som deltar i kulturskolan visar tabell 2 att Täby är bland de kommuner som når flest unga på högstadiet.

Tabell 3. Andel (%) som är med i någon av kulturskolorna i Täby. Efter undersökningsår, kön och ålder.

	Mellanstadiet		Högstadiet		Gymnasiet	
	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer
2014	19	33	18	23	16	16
2019	22	31	14	15	9	9

Vi ser att andelen killar och tjejer minskar sitt deltagande över tid i Täby Kulturskola, bortsett killar på mellanstadiet. Tabellen visar också att fler är med i kulturskolan i de yngre åldrarna. Detta mönster återfinns såväl i registerdata som i andra kommuner som genomför Ung livsstil. I Täby visar resultaten att unga, i synnerhet tjejer på högstadiet och gymnasiet vill delta i kulturskolan i högre utsträckning. Bland killar och tjejer på mellanstadiet verkar en mättnad finnas, då färre rapporterar att de vill vara med, jämfört med hur stor andel som deltar varje vecka.

Innehållsmässiga faktorer om vad som är viktigt att uppleva i kulturskolan visar att unga tycker att lära sig mer, må bra, att ha kul, att uppleva bra stämning och gemenskap samt att ha bra lärare. Det gäller både killar och tjejer på mellanstadiet och högstadiet.

6. Ekonomiska aspekter

Avsnittet beskriver elevavgifter, pengsystemet samt en kalkyl för vad kostnaden skulle innebära om musikundervisning inkluderar barn från sex år.

6.1 Elevavgifter

Elevavgiften per termin är 1 700 kronor för ämneskurs oavsett utförare och 150 kronor för ensemble/grupp. Antagning av kurs i ensemble/grupp förutsätter att eleven även går i ämneskurs, det är inte tillåtet att endast gå en kurs i ensemble/grupp. Vårdnadshavare eller myndig elev betalar gällande kursavgift till Täby kommun oavsett vilken utförare som eleven valt. Elevavgiften beslutas av kommunfullmäktige.

6.2 Pengsystemet

Kultur- och fritidsnämnden fastställer årligen ersättningsnivåer för musikskoleverksamheten i form av musikskolepeng. Pengbeloppen gäller per elev och år, alla belopp anges exklusive moms. Endast utförare som upphandlats kan erhålla peng för musikskoleverksamhet.

Ersättningssystemet består av olika ersättningsnivåer med en musikskolepeng för ämneskurs och en musikskolepeng för ensemble/grupp. Varje elev genererar maximalt ett (1) pengbelopp för ämneskurs och en (1) peng för ensemble/grupp per termin. Pengbeloppen inkluderar utförarens samtliga ingående kostnader för att genomföra uppdraget. Utföraren får inte ta ut extra avgifter av de elever som omfattas av kommunens pengsystem.

Täby kommun kan välja att justera pengbeloppen under pågående avtalsperiod efter beslut i kultur- och fritidsnämnden. För år 2020 är pengbeloppen 9 604 kronor för ämneskurs per elev och år och 3 354 kronor för ensemble/grupp per elev och år.

6.3 Kostnad för att ha musikverksamhet för sexåringar

Antal folkbokförda barn i Täby som är sju år är drygt 1 000 stycken. Av dessa barn är cirka 10 procent med i kulturskolan (102 inskrivna elever). Det finns lika många sexåringar folkbokförda; 1 002 (SCB 2019). Ponera att politiken erlägger efterfrågat ekonomiskt stöd för musikundervisning i kulturskolan från sex år. Utredningen antar att nästintill lika stor andel kommer att delta från den nya åldersgruppen. Kulturskolan har då ytterligare 80 elever i kulturskolan som är sex år. Nedan visas beräkning som bygger på att 10 procent (72 elever) deltar i ensemble/grupp och 90 procent i deltar i undervisning i lika stor andel tar del av undervisning i ämneskurs.

Kostnad ämneskurs från sex år: 72 x 9 604 = 691 488 kronor.

Kostnad ensemble/grupp från sex år: 8 x 3 354 = 26 832 kronor.

Kostnad totalt för kulturskola från sex år: **718 320 kronor.**

Den budget som finns att tillgå i dagsläget för undervisning i kulturskolan fördelas inom befintlig ram. Det innebär att inga ekonomiska medel kan tillsättas.

6.4 Ekonomisk jämförelse med idrott

En fråga med anknytning till ett jämlikt kultur- och fritidsutbud, pengbelopp och ålder är kostnaden att inrätta ett liknande stöd för idrottsverksamhet. Idag utbetalas ett kommunalt aktivitetsstöd till föreningar som bedriver idrottsverksamhet för unga 7-20 år. För personer med funktionsnedsättning finns ingen övre åldersgräns. För att vara bidragsberättigad ska personen vara medlem i en förening under gällande verksamhetsår. Personen behöver inte vara folkbokförd i Täby kommun.

En och samma person är endast bidragsberättigad vid ett tillfälle per dag i samma förening. För barn mellan 7-12 år har deltagartillfället ett fast värde på 8,50 kronor. För ungdomar mellan 13-20 år ökar deltagartillfällets värde till minst 11 kronor. För personer med funktionsnedsättning har deltagartillfället ett fast värde på 17 kronor.

I Täby betalades 7 282 912 kronor ut 2019 i aktivitetsbidrag till olika föreningar som anordnar idrottsverksamhet för killar och tjejer 7-20 år. Det går inte i nuläget att bryta ner det på enskilda åldersgrupper. I ett räkneexempel delar vi summan i 14 lika stora delar om vi förutsätter att andelarna är lika stora för varje åldersgrupp (även om vi vet att andelen yngre är större). Det skulle då innebära att varje åldersgrupp har 520 208 kronor i aktivitetsbidrag. Ett ekonomiskt bidrag till barn i idrottsförening som är sex år skulle då medföra ytterligare kostnader på drygt en halv miljon kronor.

7. Röster från utförare av musikundervisning i kulturskolan

Samtliga utförare fick tre frågor att besvara. En sammanställning av svaren återfinns nedan.

På vilket sätt skulle det vara positivt/önskvärt om undervisning och pengsystemet inkluderade barn från sex år?

Fler utförare som arrangerar musikundervisning i Täby kommun tycker att det är en god idé att i framtiden kunna bedriva verksamhet för barn från sex år. Utförarna menar att det handlar om att bejaka barns intressen. Det finns en tanke om att barn inte skulle börja i kulturskolan om de inte erbjuds en plats tidigare ålder för att de då skulle tröttna på att vänta. Utförarna påpekar att särskild metodik och pedagogik bör tillämpas vid undervisning av barn från sex år. Detta då barn inte är redo att fysiskt och tekniskt hantera vissa instrument. Utförare poängterar också att när det gäller yngre barn bör/måste en förälder/vårdnadshavare delta på undervisningen och ta del av övningarna. Barnen är för små för att på egen hand ta instruktioner för att öva hemma. När det gäller gruppundervisning menar vissa utförare att det endast är fördelar med att barn börjar så tidigt som möjligt.

Några utförare har redan idag kurser för sexåringar. De menar att de ser positiva effekter gällande barns musikaliska utveckling i detta skede. Ett förslag är att erbjuda barn från sex år en prova-på verksamhet som syftar till att bekanta sig med utbudet på ett kravlöst sätt för att ha kunskap när de har möjlighet att välja instrument/kurs när de fyller sju år.

Vilka negativa effekter på nuvarande upplägg/utbud och undervisning om uppdraget också innefattar att inkludera barn från sex år?

Utförare av verksamhet inom Täby kulturskola tycker olika i frågan. Några menar att det inte ser några negativa aspekter av att bedriva undervisning för barn från sex år. Andra utförare menar att de inte ser en pedagogisk vinning i det. De utförare som är mer positivt inställda hänvisar till att barn kan dela glädjen och musikintresset med syskon, samt att om enskild undervisning inte ges barn som är redo trots låg ålder, kan musikintresset skadas för resten av livet. Utförare som har en mer försiktig inställning menar att om barn börjar tidigare kommer de att sluta tidigare. Om åldern beslutas att sänkas blir det viktigt att välja vilka ämnen det är möjligt inom, så det blir pedagogiskt hållbart.

Finns andra synpunkter som gäller ålder och musikundervisning i Täby kulturskola?

Kommentarerna som framkom från utförarna menar att, om undervisning inträder för yngre är det av vikt att anlita lärare som är specialiserade på att undervisa små barn. Pedagogiken och metodiken är annorlunda när det gäller de allra yngsta. Exempel som framkom var körverksamhet och rytmik som det enligt vissa, finns fördelar att aktivera barn i när de är yngre. Vissa utförare vill gärna se att barn uppmuntras att delta i ännu tidigare åldrar - i likhet med viss idrottsverksamhet.

Andra önskemål som framkom i korrespondensen var att en elev ska kunna delta i två kurser samtidigt samt att höja pengen för band/ensembler på 5 deltagare. I dagsläget finns inget incitament för verksamheterna att prioritera samspel annat än att det är roligt.

8. Slutsats

Kulturskolor i Sverige har olika åldrar för att få börja i en kurs i någon musik- eller kulturskola. Det finns inget som stödjer hypotesen att flertalet unga stannar kvar i kulturskolan längre upp i åldrarna kopplat till ålder för inträde i verksamheten. En allmänt känd utmaning är hur tonåringar ska stanna kvar i undervisningen, det verkar finnas en mättnad hos unga. Den nationella propositionen menar att innehållet i kulturskolans undervisning måste fortsätta att upplevas relevant och rolig även längre upp i åldrarna (Prop. 2017/18:164 sida 14). Trenden skulle kunna hindras med att kursutbudet och pedagogiken anpassas till unga på högstadiet och gymnasiet. Två rimliga huvudstrategier för kulturskolan, nationellt och i Täby, är dels det som syftar till att behålla redan befintliga elever dels att hitta nya vägar in i kulturskolan. Företrädesvis från den åldern där det största avknoppningen sker, det vill säga vid trettonårsåldern.

Utredningen visar att det finns intresse från utförare att ta del av pengsystemet för att bedriva verksamhet från sex år. Stödet antas finnas även från föräldrar som tycker att undervisning i musik kan starta längre ner i åldrarna. Detta är möjligt men då utanför systemet som det kommunala pengsystemet innefattar. Ett pedagogiskt dilemma som också medför kostnader är lärarnas tid för undervisning. Då tiden ska fördelas på ett större antal unga, där även elever från sex år inkluderas. Det kan innebära att nuvarande personella resurser inte är tillräckliga.

Slutsatsen är att det skulle röra sig omkring 80 nya elever, totalt skulle kostnaden för kulturskola från sex år bli 718 320 kronor om det nya deltagandet följer nuvarande struktur. Eftersom inget stöd är funnet för att tidigt inträde i kulturskolan skapar fortsättning i äldre åldrar samt att kommunens budget fördelas inom befintlig ram grundas rekommendationen. Rekommendation är således att fortsättningsvis erbjuda undervisning från sju års ålder.